

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЧЕТВЪРТА СЕКЦИЯ

ДЕЛО „У. И ДРУГИ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ“

(Жалба № 9077/18)

РЕШЕНИЕ

Чл. 2 (по същество) • Позитивни задължения • Неизпълнение на задължението на властите да защитят живота на жена, убита от съпруга си, въпреки няколкото оплаквания от нейна страна за домашно насилие в период от 9 месеца • Неадекватни превантивни мерки, липса на незабавна реакция и извършване на оценка на риска по повод на всяко оплакване.

Чл. 14 (+ Чл. 2) • Няма доказателства, че неизпълнението на задължението да се защити живота на лицето се дължи на дискриминация, основана на пола по принцип или при конкретни обстоятелства

СТРАСБУРГ

22 март 2022 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

05/09/2022

Това решение е окончателно съгласно член 44 § 2 от Конвенцията. В текста му могат да бъдат нанесени редакционни корекции.

По делото У. и други срещу България,

Европейският съд по правата на човека (Четвърта секция), заседаващ като камара в състав:

Тим Ейке, *председател*,

Йонко Грозев,

Армен Арутюнян,

Габриеле Куцко-Щадлмайер,

Пере Пастор Виланова,

Жолиен Шукинг,

Ана Мария Гуера Мартинс, *съдии*,

и Илзе Фрайвирт, *заместник секретар на секция*,

Като взе предвид:

жалбата (№ 9077/18) срещу Република България, подадена в Съда по член 34 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) на 15 февруари 2018 г. от три български гражданки, г-жа У., г-жа Х и г-жа Z („жалбоподателките“);

решението да се уведоми българското правителство („Правителството“) относно жалбата;

решението да не се разкриват имената на жалбоподателките;

становищата на страните;

След обсъждане в закрито заседание на 8 февруари 2022 г.,

Постанови следното решение, прието на тази дата:

ВЪВЕДЕНИЕ

1. Жалбоподателките са роднини на жена, убита от съпруга си, който ѝ е оказвал тормоз няколко месеца. Основните въпроси по делото са (а) дали властите са били длъжни да предприемат разумни оперативни мерки за защита на живота на жената и ако е така, дали са изпълнили това задължение (въпроси по член 2 от Конвенцията), и (б) дали твърдяното неспазване на това задължение от страна на властите е резултат от обща нагласа за толериране на насилието срещу жени и следователно дискриминационно (въпрос по член 14 от Конвенцията във връзка с член 2).

ФАКТИТЕ

2. Жалбоподателите са г-жа У, която е родена през 1948 г. и живее в София, и нейните две внучки, г-жа Х и г-жа Z, които са родени съответно през 2007 и 2012 г. и също живеят в София. През октомври 2017 г. г-жа У е назначена за законен настойник на двете си внучки. Жалбоподателите са представлявани от г-жа А. Качаунова, адвокат, практикуващ в София и работещ в Българския хелзинкски комитет.

3. Правителството се представлява от техните представители г-жа С. Собаджиева и г-жа М. Димитрова от Министерство на правосъдието.

I. ВЪВЕДЕНИЕ

4. На 18 август 2017 г. г-жа В., която е родена през 1975 г. и е дъщеря на първата жалбоподателка и майка на втората и третата жалбоподателки, е застреляна в кафене в София от съпруга си г-н В., който е роден през 1953 г., и с когото е била във фактическа раздяла от 2014 г.

II. БРАКЪТ НА Г-Н И Г-ЖА В.

5. Г-н и г-жа В. сключват брак през април 2009 г. За г-н В. това е втори брак; той има двама сина от предишния си брак. Двойката има две дъщери (втората и третата жалбоподателки), които са родени съответно през 2007 и 2012 г. През 2014 г. отношенията между съпрузите се влошават и те престават да живеят заедно.

6. Двете дъщери остават при г-жа В., като и трите живеят при нейната майка (първата жалбоподателка) в апартамента на първата жалбоподателка.

III. ОПЛАКВАНИЯТА НА Г-ЖА В. ДО ПОЛИЦИЯТА ОТНОСНО Г-Н В.

7. През двете години, предшестващи стрелбата на 18 август 2017 г., г-жа В. се е оплаквала на властите за заплашително поведение на г-н В. няколко пъти.

A. Инциденти на 4, 5 и 14 ноември 2016 г.

8. Г-жа В. се оплаква за първи път в полицията на 14 ноември 2016 г. Малко след 21 часа тя се обажда на националния спешен телефон 112, за да съобщи, че гумите на автомобила ѝ, който бил паркиран пред културния дом, където танцувала от 20 до 21 часа този ден, били срязани. В 21.52 ч. обаждането ѝ е предадено на полицейското управление в София, отговарящо за района, и те са изпращат патрул. Г-жа В. казва на полицаите, че подозира, че гумите са срязани от г-н В.

9. По указание на служителите, по-късно същата вечер г-жа В. отива в полицейското управление, за да подаде писмена жалба. В показанията в жалбата си тя изразява съмнения, че гумите са били срязани от г-н В., с когото тя била във фактическа раздяла от около две години и половина, тъй като няколко дни по-рано, на 4 ноември 2016 г., двамата се скарали и той я заплашил в дома ѝ, пред майка ѝ, че ще я убие (тя

цитира думите му: „Няма да ти дам развод; ще те застрелям! Ще оставя децата без майка!“). По-нататък тя казва, че г-н В. законно притежава пистолет и че поради това тя се страхува за живота си. След това добавя, че сутринта след този скандал, на 5 ноември 2016 г., ауспухът на автомобила ѝ, който бил паркиран пред дома ѝ, бил напълнен с полиуретанова пяна, което тя също подозира, че е направил г-н В. Твърденията на г-жа В. са потвърдени в показанията от нейна приятелка, която я придружава до полицейското управление.

10. На 15 ноември 2016 г. началникът на полицейското управление възлага случая на служител и му дава двадесет дни да докладва. Този служител от своя страна възлага случая на друг служител. Малко повече от месец по-късно, на 23 декември 2016 г., след като установява, че г-н В. живее и работи в Ямбол, служителят, натоварен със случая, делегира на друг служител да изисква от ямболската полиция да разпита г-н В., който да отговори на няколко въпроса относно инцидента със срязаните гуми. На 10 януари 2017 г. полицията в Ямбол отговаря с писмо, че г-н В. е заявил, че автомобилът е закупен от него, че е бил извън София, когато гумите са били срязани и няма нищо общо с това. Въз основа на тези показания и в отсъствието на доказателства от очевидци или камери за наблюдение относно инцидента, на 16 януари 2017 г. служителят, отговарящ за случая, предлага да не се образува наказателно производство, като добавя, че въпреки че инцидентът формално осъществява признаците на престъпление, не се касае за такова, поради малозначителност.

11. На 16 март 2017 г. Софийската окръжна прокуратура възприема горната теза и отказва да образува наказателно производство във връзка с инцидента.

12. Последвалото вътрешно разследване от полицията (виж параграфи 42-43 по-долу) установява, че освен да пише до полицията в Ямбол (задача, която той, освен това, е делегирал на друг служител), в продължение на два месеца служителят, отговарящ за случая, не е работил по него. Няма данни, датиращи от онзи момент, които да удостоверяват, че той е проверил дали г-н В. притежава огнестрелно оръжие, въпреки че служителят твърди, че е извършил такава проверка. Писмото до ямболската полиция не им възлага да установят дали г-н В. има огнестрелно оръжие или е отправял смъртни заплахи към г-жа В. Вътрешното разследване стига до заключението, че полицейското разследване, извършено по жалбата на г-жа В., не е било задълбочено, пълно или бързо: то е наблегнало изключително върху срязаните гуми. Следователно натовареният със случая служител и неговият пряк началник оправдано следва да бъдат порицани.

В. Инцидент на 1 януари 2017 г.

13. Около 10:30 ч. на 1 януари 2017 г., майката на г-жа В. (първата жалбоподателка) се обажда на националния номер за спешни случаи 112, за да се оплаче, че г-н В. – който е дошъл в апартамента, където г-жа В., нейната майка и двете дъщери на г-жа В. (втората и третата жалбоподателки) живеят – се опитвал да изведе двете деца на разходка, въпреки че не били облечени в подходящо зимно облекло, и станал агресивен, когато майката на г-жа В. се опитала да му попречи. Обаждането е предадено на полицейското управление, отговарящо за района в 10:42 часа, като на място е изпратен полицейски патрул. В последващия си доклад служителите са отбелязали, че не са станали свидетели на скандал и са обяснили на майката на г-жа В., че не е работа на полицията да решава дали децата трябва да излязат на разходка или не. Въпреки това служителите са предупредили майката на г-жа В. и г-н В. да действат законосъобразно и да разрешават всякакви спорове помежду си по подходящите законови начини. Според жалбоподателите причината за обаждането на 112 е, че г-н В. е влязъл в апартамента, опитал се е да издърпа децата и е бутнал майката на г-жа В. Освен това жалбоподателите твърдят, че малко след посещението на полицията, г-жа В. се е върнала у дома и е позволила на г-н В. да изведе децата, очевидно защото е видяла, че той е придружен от брат си, на когото тя имала доверие.

С. Инцидент от 13 февруари 2017 г.

1. Оплакване до полицията

14. Късно вечерта на 13 февруари 2017 г. г-жа В. се оплаква в столичната полиция, че след скандал между тях г-н В. я е преследвал първо с кола, а след това пеша, като я обиждал и заплашвал. Тя заявява, че се страхува за живота си и се страхува да напусне дома си сама или с децата си.

15. В показания, които тя прави в 1:19 часа сутринта на следващия ден, 14 февруари 2017 г., г-жа В. обяснява, че се е срещнала с г-н В. в колата му по негово искане, за да обсъдят какво да правят с дъщерите им. В отговор на това, че му казва, че иска развод, той я обидил и заплашил. Тя слязла от колата на червен светофар, но той я преследвал, първо с колата, а след това пеша. Тъй като това не била първата му проява на агресия към нея, децата и майка ѝ, тя се страхувала, че той може да я нарани. Тя успяла да го надбяга и се е обадила на приятелка, живееща в близката сграда, а г-н В. се отказал от преследването.

16. В показания, които тя прави в 1:33 ч., приятелката на г-жа В. потвърждава, че е получила обаждане от г-жа В., която е звучала много уплашена, както и че все още е била уплашена, когато е отишла в дома

и скоро след това. Приятелката също така предава историята на г-жа В. за преследването, чула от нея по време на тази среща, и изразява страха си от риска за живота на г-жа В.

17. На неопределена дата служителят, отговарящ за случая, кани г-н В. в полицейското управление, за да го разпита относно твърденията на г-жа В. Когато отива в управлението на 23 февруари 2017 г., г-н В. признава, че се е срещнал с г-жа В. на 13 февруари 2017 г., но отрича да я е заплашвал физически. Служителят, отговарящ за случая, въпреки това го предупреждава да не отправя заплахи и да не извършва актове на насилие срещу съпругата си.

18. На 7 март 2017 г. младши полицай, която също работи по случая, предлага, позовавайки се на данните за този инцидент и за по-ранните от 14 ноември 2016 г. и 1 януари 2017 г. (виж параграфи 9 и 13 по-горе), да не се повдигат обвинения срещу г-н В. На 22 март 2017 г. Софийската районна прокуратура се съгласява с предложението и отказва да образува наказателно производство по случая. Тя отбелязва, че отправянето на обиди и заплахи са преследвани по частен ред престъпления (виж параграф 64 по-долу) и че няма доказателства, че г-н В. е нарушил условията на заповедта за защита в противоречие с член 296 § 1 от Наказателния кодекс (виж параграф 53 по-долу), тъй като инцидентът се е случил четири дни преди издаването на ЗНЗ срещу него (виж параграф 21 по-долу).

19. Когато бива разпитан за работата му по случая в хода на последвалото вътрешно разследване (виж параграфи 42-43 по-долу), един от двамата служители, отговарящи за него, заявява, че не се е опитвал да получи допълнителна информация от г-жа В. или нейната приятелка, тъй като първоначалните им показания са били достатъчно подробни.

2. Производство за заповед за защита

(а) Производство пред Софийския районен съд

20. На 16 февруари 2017 г., три дни след инцидента на 13 февруари 2017 г. (виж параграфи 14-17 по-горе) и във връзка с него, г-жа В. инициира производство за издаване на заповед за защита срещу г-н В. (виж параграфи 47-50 по-долу).

21. На 17 февруари 2017 г. Софийският районен съд издава заповед за незабавна защита без участието на г-н В., като му забранява да се приближава на сто метра от г-жа В. до окончателното решаване на делото. Съдът намира, без да се мотивира в подробности, че съществуват достатъчно доказателства за наличието на пряка и непосредствена заплаха за здравето и живота.

22. На 15 юни 2017 г. Софийският районен съд, който гледа делото в отсъствие на г-н В. – той не се явява, въпреки че е бил редовно призован

– издава срещу него окончателна заповед за защита, като, съгласно член 5, параграф 1 от Закона за защита срещу домашното насилие от 2005 г. (виж параграф 48 по-долу), го задължава да се въздържа от действия на домашно насилие срещу г-жа В. и му забранява да се приближава на сто метра от нея и нейния дом и места за отдиш за една година. Съдът също така налага на г-н В. минималната възможна глоба: 200 български лева (BGN) (равностойно на 102 евро (EUR)) (виж параграф 49 по-долу). Решението се основава на инцидента от 13 февруари 2017 г. (виж параграфи 14-17 по-горе). Съдът намира, че на тази дата г-н В. е обидил и заплашил г-жа В. По-нататък съдът отбелязва, че предвид чисто психологическия характер на насилието, наложената от него комбинация от мерки изглежда достатъчна, за да възпре г-н В. от по-нататъшни действия на домашно насилие и че е излишно да се прибегва до по-сурови мерки или да се даде му по-голяма глоба (виж *реш. № 146709 от 15.06.2017 г. по гр. д. № 9621/2017 г., CPC*).

23. Решението за издаване на окончателната заповед за защита очевидно не е било валидно обжалвано и според протоколите на Софийски районен съд е влязло в сила на 7 август 2017 г.

(b) Уведомяване на столичната полиция за заповедта за незабавна защита (ЗНЗ) и предприетите от нея мерки във връзка с тази заповед

24. Според протоколите на Софийския районен съд, на 20 февруари 2017 г., три дни след издаването на ЗНЗ (виж параграф 21 по-горе), той изпраща копия от нея до две полицейски управления в София: това, което отговаря за района по постоянния и настоящ адрес на г-н В. и г-жа В., както и това, което отговаря за района по адреса, посочен за такъв на г-н В. в молбата на г-жа В.

25. Писмото на съда е получено от последното полицейско управление на 2 март 2017 г. На неуточнена по-късна дата служител от отдела намира мобилния телефонен номер на г-н В. и му се обаждат. Г-н В. заявява, че не живее на този адрес. Служителката и друг служител обаче посещават адреса и след като огледали сградата и разговаряли с портиера, потвърждават, че наистина никой не живее в апартамента. Съответно, на 17 март 2017 г. полицейското управление връща ЗНЗ на Софийски районен съд.

26. Другото полицейско управление, което отговаря за района, където са били постоянният и настоящ адрес в София на г-н и г-жа В, получава ЗНЗ на 27 февруари 2017 г. Завеждат я, но не предприемат никакви стъпки да се свържат нито с г-н В., нито с г-жа В. Последвалото вътрешно разследване (виж параграфи 42-43 по-долу) установява, че този пропуск е в противоречие с точка 20 от оперативните насоки за работата на полицията съгласно Закона за защита срещу домашно насилие от 2005 г. (виж параграф 55 по-долу).

27. Изглежда, че окончателната заповед не е изпратена в столичната полиция. Последвалото вътрешно разследване (виж параграфи 42-43 по-долу) отчита, че според информация, получена от Софийския районен съд, това не е направено, тъй като решението на съда за издаване на заповедта е обжалвано пред Софийски градски съд.

D. Инцидент от 17 август 2017 г.

1. Спешно обаждане

28. В 17:49 ч. г-жа В. се обажда на националния номер за спешни случаи 112 от мобилния си телефон. Обаждането продължава три минути и петдесет и четири секунди. Тя съобщава на оператора, че г-н В. действа в нарушение на условията на заповедта за защита срещу него. Първоначално казва, че той кара зад нейния автомобил, но след това, когато операторът я моли за подробности, заявява, че вече не вижда г-н В. В отговор на тази информация, операторът указва на г-жа В., че трябва да подаде писмена жалба в териториално компетентното полицейско управление на София и че тъй като г-н В. вече не е наблизо, е безсмислено изпращането на полицейски патрул на място. Добавя, че ако г-н В. пак предприеме действия в нарушение на условията на заповедта за защита, г-жа В. трябва да се обади отново на номера за спешни случаи.

29. Териториално компетентното полицейско управление в София очевидно не е уведомено за спешното повикване.

2. Писмено оплакване до полицията

30. Според инструкциите на оператора, малко преди 19 ч. на 17 август 2017 г. г-жа В. отива в полицейското управление и подава писмена жалба за инцидента. Тя заявява, че докато шофирала към вкъщи, след като си е тръгнала от работа в 17 часа, е видяла г-н В. да я следва в колата си, в нарушение на окончателната заповед за защита срещу него (г-жа В. цитира номера на делото, в което е била издадена заповедта, датата на заповедта, съдебния състав в Софийския районен съд, който е издал заповедта, и срока на заповедта). Обзета от страх, тя се обажда на приятелка си и отива да се срещне с нея, а когато паркирала автомобила си, за да вземе приятелката си, г-н В. паркирал една кола по-надолу от нейната, слязъл от превозното средство и се приближил на около десет метра от нея, в нарушение на условията на заповедта срещу него (виж параграф 22 по-горе). Тогава приятелката на г-жа В. се качила в автомобила ѝ с нея, а когато потеглили, г-н В. продължил да шофира зад тях. Приятелката се обадила на спешния номер 112 и г-жа В. разговаряла с оператора. След това те изгубили г-н В. от поглед и отишли директно в полицейското управление. Г-жа В. отправила молба

полицията да вземе превантивни мерки, преди г-н В. да й направи „нещо непоправимо“.

31. В показания, направени приблизително по същото време, приятелката на г-жа В. потвърждава историята, добавяйки, че г-н В. е бил с бейзболна шапка и тъмни очила, в очевиден опит да прикрие самоличността си и че когато е видял, че се отдалечават след кратката спирка, той трескаво се опитал да намери нещо в колата си.

32. Дежурният служител регистрира писмената жалба и докладва на дежурния инспектор. Инспекторът проверява дали е регистрирана заповед за защита по отношение на г-жа В. и след като установява, че това е така, на следващата сутрин докладва на заместник-началника на отдела. Тя възлага случая на друг инспектор, който от своя страна го възлага на следващ инспектор, като му дава двадесет дни да докладва. Очевидно на 18 август 2017 г. не са предприети допълнителни стъпки.

33. Последвалото вътрешно разследване (виж параграфи 42-43 по-долу) отбелязва, че въпреки че жалбата на г-жа В. съдържа достатъчно информация, за да породни основателно подозрение, че г-н В. умишлено е нарушил условията на заповедта за защита в противоречие с член 296 § 1 от Наказателния кодекс (виж параграф 53 по-долу), дежурният инспектор, в нарушение на задълженията си, не е предприел незабавни стъпки, за да бъде арестуван г-н В. Той основателно следва да бъде порицан за това.

3. Писмено оплакване до прокуратурата

34. Малко преди 12 часа на следващия ден, 18 август 2017 г., г-жа В., придружена от своя приятелка, подава почти идентична жалба в Софийска районна прокуратура, като уточнява, че г-н В. притежава пистолет и че се страхува за живота си. Приятелката дава показания, в които потвърждава тези твърдения.

IV. ЗАСТРЕЛВАНЕ И СМЪРТ НА Г-ЖА В. НА 18 АВГУСТ 2017 Г.

35. След като излиза от Софийска районна прокуратура около 13:50 ч., г-жа В. и нейната приятелка отиват до кафене недалеч от мястото, където живее г-жа В. и сядат на верандата. Малко преди 15 ч. г-н В., който очевидно ги е забелязал, се приближава към тях и пита г-жа В. дали могат да поговорят за децата си. Тя отказва и го предупреждава, че ще се обади в полицията, ако той не си отиде. Той се отдалечил, върнал се при автомобила си и го паркирал близо до кафенето. След това слязъл от автомобила с пистолет на колана си (за който е имал разрешение чрез една от компаниите си през 1998-2006 г.) и отново се приближава до г-жа В. Тя повтаря, че ще се обади в полицията и започва да набира спешния номер 112 на мобилния си телефон, при което г-н В. изкрещява, че тя е съсипала живота му, изважда пистолета изпод

тениската си и я прострелва пет пъти в главата и тялото. Г-жа В. почива на място. Веднага след това г-н В. отива в полицейско управление, за да се предаде.

V. НАКАЗАТЕЛНО ПРОИЗВОДСТВО СРЕЩУ Г-Н В.

36. В полицейското управление г-н В. е арестуван. На 22 август 2017 г. Софийският градски съд постановява спрямо него задържане под стража, като отбелязва по-специално, че начинът, по който е прострелял г-жа В., и нестабилното му психическо състояние предполагат, че той може да извърши нови престъпления, ако не бъде задържан. На 29 август 2017 г. Софийският апелативен съд потвърждава това решение, като се съгласява с мотивите му.

37. В края на 2017 г. г-н В. е съден за квалифицирано убийство и незаконно притежание на огнестрелно оръжие. На 5 януари 2018 г. Софийският градски съд го осъжда за тези престъпления на лишаване от свобода за срок от тринадесет години и четири месеца, което наказание да изтърпи при „строг режим“. Освен това го осъжда да заплати на всяка от дъщерите си (втората и третата жалбоподателки), предявили граждански искиве срещу него, по 250 000 лв. (127 822 евро), плюс лихва, за неимуществени вреди (виж *прис. № 1 от 05.01.2018 г. по н. о. х. д. № 5051/2017 г., СГС*).

38. Съдът отбелязва по-специално, че дружество с ограничена отговорност, управлявано от г-н В., е получило разрешение за огнестрелно оръжие през 1998 г. (виж параграф 60 по-долу) и че това разрешение е било подновявано през 1999, 2000 и 2003 г., но е изтекло през 2006 г., което означава, че през целия следващ период притежанието на пистолет от г-н В. е било незаконно.

39. По-нататък сочи, че кредитира доказателствата, предоставени от приятелката на г-жа В. относно предишните заплахи срещу нея, както и че жалбите на г-жа В. до полицията и прокуратурата, и издадената в нейна полза заповед за защита са все доказателства, че тя е имала сериозни основания да се страхува от г-н В. При определяне на наказанието на г-н В., съдът прима тормоза, на който той е подложил г-жа В. през месеците преди убийството ѝ и смъртните му заплахи спрямо нея като отегчаващо отговорността обстоятелство.

40. Първата жалбоподателка, действаща от името на втората и третата жалбоподателка, обжалва присъдата, като моли Софийския апелативен съд да я увеличи на доживотен затвор. Тя твърди, наред с други неща, че по-долустоящия съд не е взела предвид в достатъчна степен предишното поведение на г-н В. През май 2018 г. Софийският апелативен съд потвърждава изцяло присъдата на долустоящата инстанция (виж *реш. № 190 от 10.05.2018 г. по в. н. о. х. д. № 240/2018 г., САС*). Той постановява, наред с други неща, че при определяне на

присъдата на г-н В. по-долният съд правилно е преценил тормоза, на който той е подложил г-жа В. през месеците преди убийството ѝ, и смъртните заплахи спрямо нея като отегчаващ фактор.

41. Г-н В. обжалва решението по същество, като го оспорва само във връзка с първоначалния режим за изтърпяване на наказанието. През октомври 2018 г. Върховният касационен съд постановява, главно въз основа на влошеното здравословно състояние на г-н В. (тогава той страда от напреднал стадий на рак на простатата) и ниския риск, който той представлява, че трябва да започне изтърпяване на наказанието си при „общ режим“, който е по-лек. Съдът потвърждава решенията на подолустоящите съдилища във всички останали аспекти, с изключение на правната квалификация във връзка с едно от квалифициращите елементи – свързано с естеството на оръжието на убийството – на престъплението (виж *реш. № 205 от 19.10.2018 г. по н. д. № 778/2018 г., ВКС, II н. о.*).

VI. ВЪТРЕШНО РАЗСЛЕДВАНЕ ОТ ПОЛИЦИЯТА

42. На 25 август 2017 г. полицията започва вътрешно разследване, за да изследва дали оперативните процедури, приложими при казуси на домашно насилие, са били спазени в случая на г-жа В. Разследването е проведено от четирима инспектори. Те са вземат писмени обяснения от редица служители, участващи в процедираното по жалбите на г-жа В. и заповедите за защита в нейна полза, и получават различни други материали.

43. Докладът за разследването е изготвен около седем седмици по-късно, на 5 октомври 2017 г., и е двадесет страници. Той описва подробно всички стъпки, предприети от полицията по случая на г-жа В., и дава различни препоръки, включително за дисциплинарни действия (виж параграфи 12, 19, 26-27 и 33 по-горе). Изглежда, че на десет служители са били наложени дисциплинарни наказания въз основа на констатациите в доклада. Трима от тях са наказани с порицание (третото най-тежко наказание по закон) за период от шест месеца. Няма информация за наказанията на останалите седем служители.

ОТНОСИМА ПРАВНА РАМКА

I. БЪЛГАРСКО НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

A. Закон за защита от домашното насилие от 2005 г.

44. Защитата от домашно насилие в България се урежда основно от Закона за защита от домашното насилие от 2005 г., в сила от март 2005

г. и изменян няколко пъти след това: през декември 2009 г., декември 2010 г., юли 2015 г. и март и декември 2019 г.

45. Чл. 2 от Закона, изменен през декември 2009 г., дефинира „домашно насилие“ като „всеки акт на физическо, сексуално, психическо, емоционално или икономическо насилие, както и опитът за [да се извърши] такова насилие, [или] принудителното ограничаване на личния живот, личната свобода или личните права, извършени спрямо лица, които се намират в родствена връзка, които са или са били в семейна връзка или във фактическо съпругеско съжителство“.

46. Законът предвижда два пътя за защита срещу домашното насилие: (а) производство за издаване на заповед за защита пред районните съдилища (виж параграфи 47-55 по-долу) и (б) искане до полицията (виж параграфи 56-58 по-долу) (раздел 4(1) и (2)).

1. Производство за издаване на заповед за защита

(а) Начин, по който протича производството пред съда

47. В случаи на домашно насилие пострадалият може да търси издаването на заповед за защита (чл. 4(1) и 8(1)). Той или тя трябва да подаде молба в рамките на един месец от акта (овете), за които се твърди, че представляват такова насилие (чл. 10(1)). Молбата трябва да бъде разгледана не повече от месец след получаването ѝ от съда (чл. 12, ал. 1 и чл. 18, ал. 4). Производството се провежда на първа инстанция пред районните съдилища и при обжалване пред окръжните съдилища, чиито решения са окончателни (чл. 7 и 17, ал. 1 и 6). Обжалването не спира изпълнението на заповедта (чл. 17, ал. 3).

48. С чл. 5, ал. 1 и 2, изменени през декември 2009 г., съдът, до който е подадена молбата за защита от домашно насилие, може: (а) да задължи извършителя да се въздържа от домашно насилие; (б) да отстрани извършителя от семейното жилище за период от време (до осемнадесет месеца); (с) да забрани на извършителя да се доближава до пострадалия, неговите жилище, месторабота и места за социални контакти и отдих при определени условия и за срок, определен от съда (до осемнадесет месеца); (d) временно определяне местоживеенето на децата на двойката, ако има такива, при пострадалия, при определени условия и за срок, определен от съда (до осемнадесет месеца), освен ако това не противоречи на интереса на децата; (е) да разпорежи на извършителя да посещава специализирани програми; и (f) да насочи пострадалия(ите) към програми за възстановяване. Съдът може да избере комбинация от някоя от тези мерки (чл. 16, ал. 1).

49. Освен това съдът трябва да глоби извършителя между 200 лв. (102 евро) и 1000 лв. (511 евро) (чл. 5, ал. 4).

50. Когато молбата съдържа данни за пряка, непосредствена или последваща опасност за живота или здравето на пострадалото лице,

районният съд в закрито заседание без призоваване на извършителя издава заповед за незабавна защита. Съдът трябва да направи това в рамките на двадесет и четири часа след получаването на молбата (чл. 18, ал. 1). Заповедта за незабавна защита не подлежи на обжалване и действа през цялото разглеждане на основно производство (чл. 19).

(б) Изпълнение на заповеди за незабавна защита и заповеди за защита от полицията

51. Съдът, който издава заповед за незабавна защита или заповед за защита, съдържаща разпореждане от вида, споменат в параграф 48 (а), (б) или (с) по-горе, трябва да изпрати копие от нея до полицейското(ите) управление(я), отговорно(и) за района(ите) по настоящия адрес на извършителя и на пострадащото лице (чл. чл. 16, ал. 3 и 18, ал. 2 от Закона за защита срещу домашно насилие от 2005 г.). Това управление отговаря за гарантиране на спазването на заповедта (чл. 21, ал. 1 от Закона и чл. 6 от Правилника от 2010 г. за прилагането на закона). Ако извършителят наруши условията на заповедта, полицейският орган, констатирал нарушението, трябва да задържи нарушителя и незабавно да уведоми органите на прокуратурата (чл. 21, ал. 3). Полицията трябва да реагира незабавно след като бъде уведомена от пострадалия или от всеки, който е констатирал нарушението. Ако нейната проверка потвърди нарушението, следва да се предприемат стъпките съгласно Наказателно-процесуалния кодекс (чл. 7, ал. 1 и 2 ППЗЗДН). Когато нарушението не представлява престъпление, полицията трябва да издаде предупреждение да не се извършват други нарушения (чл. 7, ал. 3 ППЗЗДН).

52. Съгласно чл. 4, ал. 3, т. 2 от Правилника за прилагане на Закона от 2005 г., Министерството на вътрешните работи трябва да съхранява информация за изпълнението на съдебни разпореждания от вида, посочен в параграф 48 (а), (б) или (в) по-горе и съгласно чл. 4, ал. 4 той трябва да публикува тази информация на своя уебсайт. Въпреки това, според писмо на Министерството от ноември 2020 г., което правителството прилага към своите становища, то не поддържа изчерпателна статистика за случаите на домашно насилие, тъй като не разполага с автоматизирана информационна система за това. Според същото писмо полицията е получила 2 440 заповеди през 2017 г., 2 981 през 2018 г., 3 240 през 2019 г. и 2 574 през 2020 г. (до края на м. октомври) за изпълнение. Според статистиката, представена от жалбоподателите (която е получена от Българския хелзинкски комитет от Министерството на вътрешните работи чрез искане за достъп до обществена информация), през 2020 г. полицията е получила общо 3057 заповеди за изпълнение. Министерството не може да каже колко от тях са заповеди за незабавна защита и колко са окончателни заповеди. Министерството също не разполага с данни колко пъти полицията е

информирала прокуратурата за нарушения на подобни заповеди съгласно чл. 21, ал. 3 от Закона от 2005 г.

53. Член 296, ал. 1 от Наказателния кодекс счита за престъпление (умишлено) неспазването на заповедта за защита от домашното насилие (също така е престъпление да се осуети изпълнението на съдебно решение). Наказанието при осъдителна присъда е до три години лишаване от свобода или глоба до 5000 лв. (2556 евро).

54. Според статистически данни, представени от жалбоподателите (които те основават на годишните отчети на съответните прокуратури), Софийска районна прокуратура и Софийска окръжна прокуратура са образували общо 68 дела по чл. 296, ал. 1 през 2017 г., 106 дела през 2018 г. и 124 дела през 2019 г. Софийската окръжна прокуратура е повдигнала обвинения пред съда на двама предполагаеми нарушители по тази разпоредба през 2017 г., десет през 2018 г. и единадесет през 2019 г. Няма такава информация за Софийската районна прокуратура, тъй като тя предоставя само по-обобщени данни. Не е ясно колко от тези случаи са се отнасяли за предполагаемо неспазване на заповедта за защита и колко са се отнасяли до предполагаемо възпрепятстване на изпълнението на съдебно решение.

55. Съгласно точка 17 от оперативните указания за действията на полицейските органи по Закона за защита от домашното насилие от 2005 г., издадени от министъра на вътрешните работи през април 2012 г. (виж параграф 57 по-долу), служителите, отговарящи за района, където живее извършителят, трябва да гарантират, че той или тя изпълнява заповедта за защита или за незабавна защита, която задължава извършителя да се въздържа от домашно насилие или му забранява да се приближава до пострадалия, неговото жилище, местоработата и местата за социални контакти и отдих (виж параграф 48 (а) и (с) по-горе). Служителят, натоварен с изпълнението на заповедта, трябва в рамките на три дни от получаването ѝ, наред с други неща (а) да говори както с жертвата, така и с извършителя, (б) да уведоми извършителя, че трябва да изпълни мерките, разпоредени от съда и (в) да го предупреди, че неизпълнението може да доведе до арест и обвинение по чл. 296, ал. 1 от Наказателния кодекс (точка 20). Всеки служител, който установи, че условията на заповедта са били нарушени, трябва да задържи извършителя съгласно чл. 21, ал. 3 от Закона от 2005 г. (виж параграф 51 по-горе) и незабавно да информира органите на прокуратурата (точка 23).

2. Полицейска защита

56. чл. 4, ал. 2 от Закона от 2005 г., изменен през декември 2009 г., предвижда, че ако има данни за опасност за живота или здравето на пострадалото лице, той или тя може, както и да поиска от съда да издаде заповед за защита, така от полицията да предприеме мерки по Закона за

Министерството на вътрешните работи от 2014 г. Такива мерки могат да включват влизане и проверка на помещения с цел, наред с други неща, е необходимо оказване на неотложна помощ на лица, чийто живот, здраве или лична свобода се намира в опасност (чл. 83, ал. 1, т.3 от Закона от 2014 г.). По-ранните версии на чл. 4, ал. 2 от Закона от 2005 г. се позовават конкретно на този вид мярка.

57. През април 2012 г. министърът на вътрешните работи издава методически указания за работата на полицейските органи по Закона за защита от домашно насилие от 2005 г.

58. Съгласно точка 4 от тези указания, оперативният дежурен, който получи сигнал за инцидент с домашно насилие, трябва, наред с други неща, (а) незабавно да събере информация за лицата, участващи в инцидента, неговия характер и възможността предполагаемият извършител да има огнестрелно оръжие и дали е вероятно да го използва; (б) ако е възможно, да изпрати двама служители, за да проверят сигнала и, докато са на път към местопроизшествието, да провери за предишни инциденти с участието на същите лица, за наличието на заповеди за защита или разрешителни за огнестрелно оръжие, издадени на предполагаемия извършител, и да предаде цялата тази информация на двамата изпратени служители; и (с) да поддържа постоянен контакт с предполагаемото пострадало лице (или лицето, което е подало сигнала, според случая) и да го информира за всички мерки за сигурност, които трябва да бъдат предприети междувременно. Дори ако на изпратените на местопроизшествието служители бъде казано, че не се изисква полицейска намеса, те все пак трябва да посетят местопроизшествието и да докладват писмено за посещението си (точка 4.5). Те трябва, ако е необходимо, да задържат предполагаемия извършител, да вземат мерки предприемане на неотложни действия по разследване, да снемат обяснение от предполагаемия пострадал и да го/я информират за неговите/нейните права да повдигне обвинение или да получи защита (точки 5.3, 5.4, 6, 7 и 8.1). Те трябва също така да уведомят предполагаемия пострадал за възможността, в случай на риск за живота или здравето, да поиска защита от полицията (в допълнение към възможностите да поиска издаване на заповед за защита или да подаде жалба пред прокуратурата – виж параграф 56 по-горе) (точка 8.3). Те също така трябва да проследят предполагаемия извършител, ако той или тя вече не е на местопроизшествието, да му снемат обяснение и да го предупредят, че е нарушил закона и може да понесе отговорност за това (точки 13 и 14). Служителите също трябва да вземат показания от всички свидетели (точка 15).

В. Други потенциални начини за защита от домашно насилие

59. Член 67 § 1 от Наказателно-процесуалния кодекс предвижда, че първоинстанционният съд, разглеждащ наказателно дело, може по искане на прокурора или на пострадалия да забрани на обвиняемия (а) да се приближава непосредствено до пострадалия; (б) да се осъществява контакт с пострадалия по какъвто и да е начин, включително по телефон, поща, имейл или факс; или (в) да посещава определени населени места, райони или обекти, в които пострадалият пребивава или посещава. Съдът трябва да разгледа молбата в открито заседание в присъствието на прокурора и страните и да се произнесе с окончателно определение (член 67, ал. 3). Забраната остава в сила до края на производството (чл. 67, ал. 4).

С. Законодателство за контрол на огнестрелните оръжия

60. Съгласно чл. 50, ал. 3 от за оръжията, боеприпасите, взривните вещества и пиротехническите изделия от 2010 г. (който е подобен на разпоредбата, която заменя, чл. 14, ал. 1 от Закона за контрол върху взривните вещества, огнестрелните оръжия и боеприпасите от 1998 г.), както юридическите лица, така и физическите лица могат да придобият огнестрелно оръжие. Същата разпоредба прави това придобиване обект на разрешение, издадено от компетентния полицейски орган.

61. Съгласно чл. 58, ал. 1, т. 8 от Закона от 2010 г. такова разрешение не може да бъде дадено на лице, спрямо което е издавана заповед на защита (виж параграфи 47 - 50 по-горе) през предходните три години. Като под такава се разбира както заповед за незабавна защита, така и окончателна заповед за защита (виж *реш. № 2036 от 12.02.2013 г. по адм. д. № 15135/2012 г., ВАС, VII о.*; *реш. № 613 от 17.01.2014 г. по адм. д. № 7770/2013 г., ВАС, VII о.*; и *реш. № 1173 от 04.02.2016 г. по адм. д. № 14670/2015 г., ВАС, VII о.*). Ако такава заповед бъде издадена след даване на разрешение за огнестрелно оръжие, органът, който е издал разрешението, трябва да го отнеме (чл. 155, ал. 1), което води и до незабавно изземване на огнестрелното оръжие (чл. 213, ал. 1).

62. Компетентните служби на Министерството на вътрешните работи отговарят за спазването на изискванията на Закона от 2010 г. (чл. 152-54 от Закона и Наредба № Из-2205 от 26 октомври 2012 г. за условията и реда за извършване на контрол върху дейностите с оръжия, боеприпаси, взривни вещества и пиротехнически изделия). Те могат по-специално да изземват огнестрелни оръжия (чл. 153, ал. 6) и са длъжни да направят това, когато съответното разрешение не е подновено и притежателят на разрешението не е предал огнестрелното оръжие (чл. 213а, ал. 1 от Закона от 2010 г.).

63. Притежанието на огнестрелно оръжие без необходимото разрешение е престъпление, наказуемо с лишаване от свобода от две до осем години (чл. 339 § 1 от Наказателния кодекс).

D. Престъпления

1. Отправяне на заплахи

64. Според член 144, ал. 1 от Наказателния кодекс е престъпление да се закана спрямо друго лице с престъпление срещу неговата личност или имущество или срещу личността или имуществото на негови роднини, при условие че заканата може да предизвика основателен страх от нейното осъществяване. Ако заканата е с убийство, престъплението се наказва по квалифициран състав (член 144, ал. 3). Отправянето на закана е престъпление, подлежащо на преследване по частен ред (*бел. пр.* по тъжба на пострадалия), но не и когато се касае за закана с убийство; в такъв случай се преследва по общия ред (член 161, ал. 1).

65. Съгласно чл. 144, ал. 3 от Кодекса, изменен през м. февруари 2019 г., деянието се квалифицира като по-тежко престъпление и ако е извършено „в условия на домашно насилие“. Съгласно член 161, ал. 1, изменен също през м. февруари 2019 г., в този случай престъплението се преследва по общия ред.

66. Член 93, ал. 31 от Кодекса, също добавен през февруари 2019 г., дефинира престъплението, извършено „в условия на домашно насилие“, като престъпление, предшествано от системно упражняване на физическо, сексуално или психическо насилие; чрез поставяне в икономическа зависимост; или чрез принудително ограничаване на личния живот, личната свобода или личните права на, *inter alios*, (бивш) съпруг/а или *де факто* (бивш) съпруг/а.

67. Измененията от м. февруари 2019 г. са част от реформа в Наказателния кодекс, целяща, според обяснителните бележки, изготвени от народните представители, които са внесли промените през м. октомври 2018 г., укрепване на настоящите и предоставяне на нови инструменти в борбата с домашното насилие и насилието срещу жените.

2. Следене

68. Член 144а, ал. 1 от Наказателния кодекс, добавен през м. февруари 2019 г. като част от същия законодателен пакет (виж параграфи 65-67 по-горе), прави престъпление системното следване на някого и по този начин предизвикването у него или нея на основателен страх за собствения им или за живота или здравето на неговите/нейните близки. Член 144а, ал. 2 предвижда, че „следенето“ по смисъла на първа алинея включва всяко поведение със заплашителен характер срещу

конкретно лице, което може да се изразява в преследване на това лице, карайки го/я да разбере, че е следено/а, или осъществяване на нежелан контакт с него или нея. Съгласно член 161, ал. 2, изменен през м. февруари 2019 г., престъплението се преследва по общия ред, но само въз основа на тъжба на пострадалия до прокуратурата.

69. Съгласно член 144а, ал. 3 деянието се квалифицира като по-тежко престъпление, ако е извършено „в условия на домашно насилие“ (виж параграф 66 по-горе).

II. ИСТАНБУЛСКА КОНВЕНЦИЯ

70. Относимите разпоредби на Конвенцията на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие („Истанбулската конвенция“ – [3010 UNTS 107](#); [CETS 210](#)) са изложени в делото *Курт срещу Австрия* ([ГК], № 62903/15, §§ 76-86, 15 юни 2021 г.).

71. България подписва тази конвенция на 21 април 2016 г. През януари 2018 г. правителството предлага на парламента да я ратифицира, но след разгорещен обществен дебат относно някои от разпоредбите на тази конвенция, отнасящи се до термините „биологичен пол“ (бел. „sex“) и „социо-пол“ (бел. „gender“), през м. февруари 2018 г. група народни представители искат от Конституционния съд да се произнесе по съответствието на Конвенцията с Конституцията преди ратификацията ѝ по процедурата, предвидена в член 149, ал. 1, т. 4 от Конституцията. В резултат на това, през март 2018 г. правителството оттегля законопроекта за ратификация.

72. Със своето решение от м. юли 2018 г. (*реш. № 13 от 27.07.2018 г. по к. д. № 3/2018 г., КС, обн., ДВ, бр. 65/2018 г.*), Конституционният съд решава с осем гласа срещу четири, че Истанбулската конвенция не съответства на българската конституция.

73. Съдът започва, като отбелязва, че целите на Истанбулската конвенция са напълно в съответствие с основните конституционни принципи на България: хуманизъм, равенство, справедливост, толерантност, зачитане на човешките права, достойнство и сигурност. По-нататък се казва, че стремежът на България да защити всички жертви на насилие, включително жени и деца, да премахне всички форми на дискриминация и да гарантира равенство, е демонстриран от различни законодателни актове: Наказателния кодекс, Закона за защита от домашно насилие от 2005 г. (виж параграфи 44-46 по-горе), Закона за защита на децата от 2000 г., Закона за равенството на мъжете и жените от 2016 г. и Закона за защита срещу дискриминация от 2003 г. Въпреки това, вътрешното противоречие на Конвенцията, по-специално член 3 (в) и член 4 § 3 (които са ключови елементи от него), по отношение на дефиницията на термините „социо-пол“ и „социо-полова идентичност“,

и очевидно различно значение, което тази Конвенция придава на термините „пол“ („sex“) и „социо-пол“ („gender“), означава, че се надхвърля посочената от нея цел за защита на жените от насилие и че е несъвместима с Конституцията, което, както става ясно от много от нейните разпоредби, се основава на идеята, че хората могат да бъдат само мъже или жени. Конвенцията прави разлика между „пол“ и „социо-пол“ и така проправя пътя за въвеждането на понятията „социо-пол“ и „социо-полова идентичност“ в българската правна система. Това противоречи на Конституцията и на основното изискване за върховенство на закона, че правните понятия не трябва да бъдат двусмислени. Проблемът не би могъл да бъде преодолян чрез резерва, тъй като Конвенцията не позволява резерви по отношение на разглежданите разпоредби.

74. В резолюция от 28 ноември 2019 г. ([P9_TA\(2019\)0080](#)), Европейският парламент призова България, Чешката република, Унгария, Латвия, Литва, Словакия и Обединеното кралство да ратифицират Истанбулската конвенция „без забавяне“ (точка 2).

ОТНОСИМИ ДОКЛАДИ

75. В своите заключителни бележки по осмия периодичен доклад за България ([CEDAW/C/BGR/CO/8](#)), публикуван на 10 март 2020 г., Комитетът на ООН за премахване на всички форми на дискриминация срещу жените („CEDAW“) посочва наред с други неща:

“11. Комитетът е загрижен, че жените и момичетата в държавата - членка, по-специално тези, които са изправени пред пресичащи се форми на дискриминация, имат ограничен достъп до правосъдие поради широко разпространена корупция, социална стигма, недостъпност на съдебната система, предубеждения във връзка с пола сред служителите на правоприлагащите органи, вкл. полицията, приоритетът, даден на процедурите за медиация и помирение в случаи, свързани с насилие срещу жени, основано на пола, ограничената осведоменост на жените за техните права и ограниченото познаване от страна на съдиите и служителите на правоприлагащите органи на Конвенцията, Факултативния протокол към нея и общите препоръки на Комитета.

...

23. ... Комитетът също остава загрижен от:

...

(f) Липсата на осведоменост и обучение относно насилието, основано на пола срещу жени и момичета, сред съдиите, прокурорите, полицаите и медицинския персонал, което би им позволило да реагират ефективно на подобни случаи чрез подход, отчитащ уязвимостта на пола;

(g) Липсата на достатъчно статистически данни за насилието, основано на пола срещу жени и момичета, разпределени по възраст и взаимоотношения между жертвата и извършителя, включително за броя на жалбите, съдебните

РЕШЕНИЕ „У И ДРУГИ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ“

преследвания и присъдите, наложените санкции срещу извършителите и средствата за защита, предоставени на жертвите;

...

24. Припомняйки своята обща препоръка № 35 (2017) относно насилието срещу жени, основано на пола, като актуализира обща препоръка № 19, Комитетът призовава държавата-членка:

...

(g) Да въведе системно изграждане на капацитет за съдии, прокурори, полицаи и други служители на правоприлагащите органи относно стриктното прилагане на разпоредбите на наказателното законодателство относно насилието, основано на пола срещу жени и относно отчитащи уязвимостта на пола процедури за разследване, както и системно обучение на медицински персонал по отношение към жертвите, чрез подход, отчитащ уязвимостта на пола;

...

(i) Да създаде база данни и систематично да събира статистически данни за всички форми на насилие, основано на пола, включително домашно и сексуално насилие, разпределени по пол, възраст, увреждане, националност и връзката между жертвата и извършителя. “

76. В доклада си относно посещението си в България през м. октомври 2019 г. ([A/HRC/44/52/Add.1](#)), публикуван на 19 май 2020 г., специалният докладчик на ООН за насилието срещу жени, неговите причини и последствия, посочва наред с други неща (бележките под линия са пропуснати):

“22. Освен това, съгласно [раздел] 5(1)(5) [от Закона за защита от домашното насилие от 2005 г. – виж параграфи 44 и 48 (д) по-горе], извършителите на домашно насилие могат да бъдат задължени от съда да посещават специализирани програми за рехабилитация и управление на гнева и агресията. Такива разпореждания са задължителни, съгласно [Ч]л. 296 от Наказателния кодекс, но съществува проблем по отношение на изпълнението на такива разпореждания и случаите на неспазване често не се преследват.

...

48. Специалният докладчик отбелязва, че в България липсва механизъм за систематично събиране на статистически данни или анализ на данни и случаи, свързани с насилие срещу жени, убийство на жени или убийство, свързано с пола на жени и момичета. В резултат на това реалните измерения и спецификата на проблемите и въпросите не могат да бъдат лесно идентифицирани. Прокуратурата събира данни за броя на издадените заповеди за защита и в случаите на убийство данните се разделят въз основа на пола и връзката между извършителя и жертвата. Непряка информация за измеренията на делата за домашно насилие може да бъде извлечена от статистическите данни, предоставени от районните съдилища за броя на заповедите за защита, издадени по дела за домашно насилие. Според тези данни броят на жертвите на домашно насилие, които са потърсили закрила и са получили заповеди за защита от съдилищата, непрекъснато нараства през последните пет години, като от м. януари до 30 септември 2019 г. са издадени 2398 заповеди. Специалният докладчик беше информиран, че по-големият брой заповеди, издадени през последната година, отчасти се дължи на повишената осведоменост за правата на

РЕШЕНИЕ „У И ДРУГИ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ“

жените, но също така хвърля светлина върху широко разпространения и систематичен характер на това нарушение.

...

68. За целите на обучението и осведомеността, правителството трябва:

(а) Да осигури задължително обучение на служителите на правоприлагащите органи и на съдебната власт, включително съдии и прокурори, относно Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация срещу жените и нейния незадължителен протокол, общите препоръки на Комитета за премахване на дискриминация срещу жените и практиката на Комитета относно насилието срещу жени и тълкуването на националните правни разпоредби в светлината на тази практика;

(б) Да засили усилията за борба с дискриминационните полови стереотипи сред служителите на правоприлагащите органи, занимаващи се с домашно насилие;

(с) Да провежда непрекъснато обучение за служители на правоприлагащите органи относно равенството между половете, както и разпознаване и оценка на случаи на насилие срещу жени.”

77. В доклада си относно посещението си в България през м. ноември 2019 г. ([CommDH\(2020\)8](#)), публикуван на 31 март 2020 г., комисарят по правата на човека на Съвета на Европа посочва, наред с други неща (бележките под линия са пропуснати):

“51. В България липсва механизъм за системно събиране на данни за насилието над жени и домашното насилие, което затруднява картографирането на спецификите на тези явления. Според проучване, проведено от Агенцията за основните права на ЕС (FRA) през 2014 г., 28% от жените в България са преживели физическо или сексуално насилие след 15-годишна възраст, а 39% са преживели психологическо насилие, извършено от настоящи или бивши партньори. Резултатът на България за областта на насилието в Индекса за равенство между половете на Европейския институт за равенство между половете (EIGE) за 2017 г. показва по-висока честота и тежест, както и липса на разкриване на насилие срещу жени, в сравнение със средното за ЕС. Данните, публикувани от властите миналата година на 25 ноември, Международния ден за премахване на насилието срещу жени, разкриват, че през 2019 г. на номера за спешни случаи 112 са били подадени около 30 [,] 000 сигнала за домашно насилие. Неправителствените организации отчитат в това отношение тревожно увеличение през последните три години на убийствата на жени, извършени от съпрузи, партньори и близки роднини.

...

59. ... Освен това [комисарят] иска да подчертае значението на програмите за повишаване на осведомеността и обучение за професионалисти, участващи в превенцията и борбата с насилието срещу жени и домашното насилие, по-специално за правоприлагащите органи, съдебната система и други юристи. Въпреки програмите за изграждане на капацитет, изпълнявани досега, комисарят е загрижен за докладите, които показват, че предразсъдъците и социалната толерантност към насилието срещу жени и домашното насилие са, наред с други фактори, в основата на системния неуспех за адекватна защита на жертвите и изправяне на извършителите пред правосъдието.

...

РЕШЕНИЕ „У И ДРУГИ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ“

73. Насърчаването на равенството между жените и мъжете е решаващ инструмент за превенция на насилието срещу жени и домашното насилие. Комисарят настоятелно призовава властите да се борят със сексистките предразсъдъци, основани на идеята за по-ниското социално положение на жените или на стереотипните роли на жените и мъжете в обществото, които подклаждат погрешни схващания и социална толерантност към насилието срещу жени и домашното насилие и значително пречат на системно ниво, капацитетът на властите да защитават адекватно жертвите и да гарантират, че извършителите ще понесат отговорност. Тя призовава властите да се борят с всякаква дискриминация срещу жените в правоприлагането и съдебната система и да засилят изграждането на капацитет за всички длъжностни лица в съдебната система, за да осигурят подход, отчитащ уязвимостта на пола по отношение на случаите, свързани с насилието срещу жени и домашното насилие. Тя обръща внимание на препоръка CM/Rec(2019)1 на Комитета на министрите на Съвета на Европа относно предотвратяването и борбата срещу сексизма, която предоставя подробни насоки за справяне със сексизма в различни области, включително по отношение на достъпа до правосъдие.

...

76. Комисарят препоръчва на властите систематично да събират данни за всички форми на насилие, основано на пола срещу жени, включително домашно насилие, разпределени по съответните фактори, включително пол, възраст и връзката между жертвата и извършителя, и да гарантират, че точни и достъпни данни са достъпни за броя на сигнали, разследвания, съдебни преследвания, присъди и санкции, наложени на извършителите, както и за средствата за защита, предоставени на жертвите.”

ПРАВОТО

I. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 2 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

78. Жалбоподателите се оплакват по членове 2 и 13 от Конвенцията, че властите не са защитили ефективно живота на г-жа В. и че не е имало ефективно средство за защита в това отношение.

79. С оглед на практиката на Съда в тази област (виж *Опуз срещу Турция*, № 33401/02, § 205, ECHR 2009; *Бранко Томашич и други срещу Хърватия*, № 46598/06, §§ 70-74, 15 януари 2009 г.; и *Талпис срещу Италия*, № 41237/14, § 151, 2 март 2017 г.), оплакването трябва да бъде разгледано единствено по член 2 от Конвенцията, релевантната част от който гласи:

“1. Правото на живот на всеки е защитено от закона. ...”

A. Становища на страните

1. Жалбоподателките

80. Жалбоподателите твърдят, че въпреки че жалбите на г-жа В. и показанията на нейната приятелка са съдържали достатъчно информация, за да предупредят властите за риска за живота на г-жа В.,

властите не са разследвали въпроса по-задълбочено, каквото е било задължението им, не на последно място защото отправянето на закана с убийство е престъпление от общ характер. Като всяка друга жертва на домашно насилие, г-жа В. е била уязвима. Въпреки това властите не са приели сериозно твърденията ѝ и са се опитали да ги омаловажат. Тя е инициирала производството за издаване на заповед за защита, именно защото се е страхувала за живота си.

81. Вечерта на 17 август 2017 г. властите не са се опитали да намерят г-н В. или да разследват твърдяното нарушение на заповедта за защита срещу него. Ако го бяха направили, вероятно можеше да предотвратят убийството на г-жа В., особено след като нищо не подсказва, че г-н В. се е укривал. Те са разполагали с осемнадесет часа, за да предприемат такива стъпки. Бездействието им не се дължи на липса на полицейска сила, а по-скоро на ниския приоритет, даван на престъпленията по чл. 296, ал. 1 от Наказателния кодекс. Ако властите бяха разследвали правилно предишните действия на г-н В., те биха могли да установят намеренията му и да действат, за да защитят живота на г-жа В. Тяхното задължение да направят това не може да бъде балансирано спрямо други съображения.

2. Правителството

82. Правителството твърди, че данните, с които разполагат властите преди убийството на г-жа В., не биха могли разумно да ги предупредят, че г-н В. би убил съпругата си. Инцидентите през предходните години са били леки и не са включвали насилие срещу нея. Нито един от инцидентите, за които е сигнализирано на по-ранен етап, не е индицирал за заплахата за живота на г-жа В. Нямащо е и нищо, което да подсказва, че тя е била особено уязвима или жертва на системно насилие; твърденията на жалбоподателките по въпроса преувеличават положението на пострадалата.

83. Освен това, когато се оплаква от по-ранните инциденти, г-жа В. не е предоставила достатъчно информация, за да позволи на властите да преценят сериозността на заплахата срещу нея. Например, тя не е описала текстовите съобщения, които г-н В. ѝ е изпращал, нито е дала достатъчно подробности за вътрешната динамика в отношенията между двойката и неговото обсебващо и ревниво поведение. Информацията, която тя излага пред властите непосредствено преди убийството ѝ, е потвърдена от един единствен свидетел, който е нейна близка приятелка и не изглежда да е обективен наблюдател на отношенията между съпрузите. Следователно властите не са били в положение да предприемат прави действия срещу г-н В. в съответствие със задължението си да зачитат презумпцията му за невиновност и правото му на зачитане на личния и семеен живот.

84. Изглежда, че г-жа В. по-скоро е инициирала производството за издаване на заповед за защита, за да осигури успешния изход от евентуално бракоразводно дело, а не за да се предпази от някаква непосредствена заплаха. Съдът, който разглежда това дело, надлежно е разгледал всички материали, които г-жа В. е представила пред него. По това време властите са имали основателна причина да не повдигнат обвинения срещу г-н В.

85. Начинът, по който властите са реагирали спрямо информацията за преследването от 17 август 2017 г., е бил адекватен. Данните, с които са разполагали, не са били показателни за реален риск за живота на г-жа В., нито са били такива, въз основа на които може да се предугади последвалата бърза ескалация на агресия от страна на г-н В. Изглежда, че заболяването му, съчетано с отчаянието му от личното му положение – за което властите са били в пълно неведение – са направили поведението му крайно нестабилно. Събитията и словесната размяна непосредствено преди стрелбата също не подсказват, че би се стигнало до убийство.

86. Освен това стрелбата е станала само няколко часа след като г-жа В. е подала последната си жалба. С оглед на трудностите за изпълняване на полицейските правомощия в голям град като София и липсата на данни на предходно насилие от страна на г-н В., не е могло да се очаква от властите да действат по жалбата в толкова кратък срок. Пропуските, констатирани при последвалото вътрешно разследване, не означават, че насилственото деяние на г-н В. е могло разумно да бъде предвидено.

87. И накрая, относимата правна рамка не съдържа недостатъци, тъй като българското законодателство изрично криминализира неспазването на заповедта за защита. Като се има предвид как са се развили събитията, би било невъзможно да се предотврати смъртта на г-жа В., дори ако следенето е било криминализирано или Истанбулската конвенция ратифицирана.

В. Оценката на Съда

1. Допустимост

88. Жалбата не е явно необоснована или недопустима на друго основание. Следователно тя трябва да бъде обявена за допустима.

2. По същество

(а) Общи принципи

89. Позитивното задължение по член 2 от Конвенцията за предприемане на превантивни оперативни мерки за защита на някого, чийто живот е изложен на риск от насилие от страна на друго лице, е формулирано за първи път по делото *Осман срещу Обединеното*

кралство (28 октомври 1998 г., §§ 115-16, Доклади за присъди и решения 1998-VIII). Както се постановява в това решение, ако властите знаят или трябва да знаят за съществуването на реален и непосредствен риск за живота на идентифицирано лице или лица от престъпните деяния на трета страна, те трябва да предприемат мерки в рамките на своите правомощия, чрез които, разумно преценено, може да се очаква да се предотврати риска. Обхватът и съдържанието на това задължение в контекста на домашното насилие скоро бяха изяснени в делото *Курт срещу Австрия* ([ГК], № 62903/15, §§ 157-89, 15 юни 2021 г.). Те могат да бъдат обобщени по следния начин (пак там, § 190):

(а) Властите трябва да реагират незабавно на твърдения за домашно насилие;

(б) Когато на вниманието им попаднат подобни твърдения, властите трябва да проверят дали съществува реален и непосредствен риск за живота на една или повече идентифицирани жертви на домашно насилие, като извършат автономна, проактивна и задълбочена оценка на риска. Когато оценяват реалността и непосредствеността на риска, трябва да вземат надлежно предвид специалния контекст на домашното насилие;

(с) Ако оценката на риска разкрие, че съществува реален и непосредствен риск за живота, властите трябва да предприемат превантивни оперативни мерки, за да предотвратят този риск. Тези мерки трябва да бъдат адекватни и пропорционални на оцененото ниво на риска.

(б) Прилагане на тези принципи

(i) Времева рамка за оценка на реакцията на властите

90. През приблизително деветте месеца, предшестващи убийството на г-жа В., столичната полиция е получила едно спешно обаждане и три писмени жалби от нея (виж параграфи 9, 14 и 30 по-горе). Изпратени са им били и копия от заповедта за незабавна защита, издадена в полза на г-жа В. от Софийския районен съд (виж параграфи 24-26 по-горе). Ден преди да бъде убита, г-жа В. също се е обаждала на националния номер за спешни случаи, но това обаждане не е препратено на столичната полиция (виж параграф 28 по-горе). Освен това, около три часа преди убийството си г-жа В. е подала жалба до прокуратурата (виж параграф 34 по-горе). През ранната фаза на този деветмесечен период столичната полиция е получила и едно спешно обаждане от майката на г-жа В. (първата жалбоподателка) (виж параграф 13 по-горе). Тъй като и четирите писмени жалби и спешното обаждане в навечерието на убийството се отнасят до вероятни твърдения за домашно насилие срещу г-жа В., в рамките на дефиницията, дадена от вътрешното законодателство на България (виж параграф 45 по-горе), реакцията на

властите спрямо тях трябва да бъде оценена от момента, когато тя за първи път отнася въпроса до тях - на 14 ноември 2016 г (виж *Талтис*, цитирано по-горе, § 111).

(ii) *Дали властите са реагирали незабавно*

91. Властите са действали незабавно само в един от тези случаи (виж параграф 97 по-долу).

92. Вярно е, че на 14 ноември 2016 г. столичната полиция е реагирала доста бързо на оплакването на г-жа В., че гумите на автомобила ѝ били срязани. Но всичко, което са предприели по този повод, се е свело до това да запишат нейните показания и да я насочат да подаде писмена жалба (виж параграф 8 по-горе). Когато тя направила това, единственото, което предприели след повече от месец, било да съберат допълнителни доказателства във връзка с жалбата и действията им в това отношение се свели до това да напишат писмо до колегите си в Ямбол и след това да докладват отговора. Всъщност, както е отбелязано от последвалото вътрешно разследване, това била единствената стъпка, която са предприели през целите два месеца, през които са се занимавали със случая (виж параграфи 9-10 и 12 по-горе)

93. След това на столичната полиция са били необходими девет дни, за да разпита г-н В. относно твърденията, че той е преследвал и заплашвал г-жа В. на 13 февруари 2017 г. и да му съставят протокол за предупреждение в тази връзка (виж параграфи 14 и 17 по-горе).

94. Вярно е, че Софийският районен съд е издал заповед за незабавна защита (ЗНЗ) в полза на г-жа В. един ден след като тя е завела производство за издаване на заповед за защита срещу г-н В. (виж параграфи 20-21 по-горе, за сравнение с *Н.П. и Н.И. срещу България* (РД), № 72226/11, § 82, 3 май 2016 г., и за разлика с *Бевакуа и С. срещу България*, № 71127/01, §§ 70, 74 и 76, 12 юни 2008 г., и *Калуза срещу Унгария*, № 57693/10, § 64, 24 април 2012 г.), и че своевременно е последвана окончателна заповед за защита (виж параграф 22 по-горе). Но след това на съда са били необходими три дни, за да изпрати копия от ЗНЗ на полицията в София и още седем, съответно десет дни, за да пристигнат тези копия в съответните полицейски управления (виж параграфи 24-26 по-горе). По-важното е, че софийското полицейското управление, компетентно да изпълни ЗНЗ, просто я е регистрирало и не е предприело стъпки, за да гарантира, че г-н В. ще я спазва (виж параграф 26 по-горе). Що се отнася до окончателната заповед за защита, тя очевидно дори не е била сведена до знанието на полицията (виж параграф 27 по-горе).

95. Спешното обаждане на г-жа В., направено в деня преди смъртта ѝ, на 17 август 2017 г., не е предадено на полицията или по отношение на него изобщо не е предприето действие (виж параграфи 28-29 по-горе).

96. По третата писмена жалба на г-жа В., подадена около час след обаждането на спешния телефон, не са предприети действия вечерта, когато е получена, нито на следващия ден, когато тя е убита от г-н В. (виж параграфи 30 и 32 по-горе, и за сравнение с *Блякай и други срещу Хърватия*, № 74448/12, §§ 125-27, 18 септември 2014 г.). По почти идентичната жалба, подадена от г-жа В. в прокуратурата на следващия ден, около два часа и половина преди да бъде убита, очевидно също не са били предприети незабавни стъпки (виж параграф 34 по-горе).

97. Единственият случай, при който полицията е реагирала бързо, като е изпратила патрул, е бил, когато майката на г-жа В. (първата жалбоподателка) им се е обадила във връзка със спора ѝ с г-н В. дали може да изведе двете си дъщери (втората и третата жалбоподателки) на разходка на 1 януари 2017 г. (виж параграф 13 по-горе).

(iii) *Качество на оценката на риска, извършена във всеки един от тези случаи*

98. Нищо не подсказва, че при някой от гореспоменатите случаи софийската полиция се е опитала да анализира поведението на г-н В. през призмата на това, което то би могло да предвещава за бъдещия му начин на действие (за сравнение *Онуз*, цитирано по-горе, § 147). Те не са направили дори базово документиране, показващо, че са извършили такава оценка на риска (виж *Курт*, цитирано по-горе, § 174). Не изглежда, също така, да са информирали г-жа В. за резултата от подобна оценка (пак там). Изглежда, че те са се занимавали единствено с въпроса дали действията на г-н В. следва да доведат до образуване на наказателно преследване срещу него по общ ред и изглежда са разгледали жалбите на г-жа В., без по никакъв начин да оценят твърденията ѝ по отношение на г-н В., предполагащи, че случаят се отнася до специалния контекст на домашното насилие и неговата типична динамика. Подобна оценка не е извършена и когато полицията е получила ЗНЗ в полза на г-жа В. (виж параграф 26 по-горе, и, *mutatis mutandis*, *Левчук срещу Украйна*, № 17496/19, §§ 80 и 86, 3 септември 2020 г.).

99. Дори обаче да се приеме, че във всички или поне в някои от гореспоменатите случаи, е направена някаква оценка на риска, било то неформално, тази оценка не е автономна, проактивна или задълбочена, така както тези изисквания са изяснени в *Курт* (цитирано по-горе, §§ 169-74).

100. Може би най-важното е, че последвалото вътрешно разследване не е намерило доказателства от онзи период, че след жалбата на г-жа В. на 14 ноември 2016 г., в която тя споменава, че г-н В. притежава пистолет, столичната полиция е проверила дали той е имал разрешение за огнестрелно оръжие или – в светлината на действащия в България разрешителен режим относно огнестрелните оръжия (виж параграф 60 по-горе) – на всички свързани с него компании са били предоставени

такива разрешения (виж параграф 12 по-горе и за разлика от *Курт*, цитирано по-горе, § 197). Полицията не е предприела и каквито и да било други стъпки, за да провери дали той е имал пистолет, каквото конкретно твърдение прави г-жа В. (виж параграф 9 по-горе, и за сравнение с *Контрова срещу Словакия*, № 7510/04, § 53 *in fine*, 31 май 2007 г.), и което впоследствие се е оказало факт. Не са предприети никакви стъпки в това отношение и когато е получена ЗНЗ срещу г-н В. през февруари 2017 г., въпреки че според собствените им оперативни насоки (виж параграфи 26 и 58 (а) по-горе) това е трябвало да бъде направено.

101. Последвалото вътрешно разследване също така отбелязва, че полицията не е обърнала никакво внимание на заканите с убийство, за които г-жа В. съобщава на 14 ноември 2016 г. (виж параграф 12 по-горе), а те, преценени заедно с инцидента със срязването на гуми, биха могли да се разглеждат като ясен червен флаг, предвещаващ бъдещ риск за нея от действията на г-н В. В контекста на домашното насилие заканите с убийство винаги трябва да се приемат сериозно и да се оценяват по отношение на тяхната достоверност (виж *Курт*, цитирано по-горе, § 200).

102. Освен това последвалото вътрешно разследване отбелязва, че полицаите, на когото е разпределена жалбата на г-жа В. от 13 февруари 2017 г., не е положил усилия да събере допълнителна информация, освен тази, съдържаща се в писмените показания на г-жа В. и нейната приятелка (виж параграф 19 по-горе, и за сравнение *Ткелидзе срещу Грузия*, № 33056/17, § 54, 8 юли 2021).

103. Нито един от тези пропуски не е отстранен от прокуратурата. Те изглежда постановяват двата си последователни отказа да образуват наказателно производство срещу г-н В. единствено въз основа на писмените доклади от полицията (виж параграфи 11 и 18 по-горе, и за разлика с *Курт*, цитирано по-горе, § 201). Освен това, въпреки че двата отказа са постановени от една и съща прокуратура в дистанция само с шест дни един от друг, не изглежда прокурорите, наблюдаващи двете дела, да са се опитали по някакъв начин да координират работата си. Поспециално, нищо не показва, че те са се опитали да анализират дали относително бързата поредица от инциденти, включващи заплахи от страна на г-н В. спрямо г-жа В., предполага, че тя би могла да бъде изложена на риск от бъдещото му поведение – въпреки че в предложението му към органите на прокуратурата да не бъдат повдигани обвинения срещу г-н В., полицейският служител, отговарящ за втория случай, реферира към инцидента със срязаните гуми, който се разследва по първия случай (виж параграф 18 по-горе).

104. Що се отнася по-конкретно до спешното обаждане от 17 август 2017 г., не е ясно защо операторът, който го е приел, е предположил, че

не е необходима незабавна реакция, само защото г-н В. очевидно е напуснал местопроизшествието (виж параграф 28 по-горе).

(iv) Дали властите са знаели или е трябвало да знаят, че съществува реален и непосредствен риск за живота на г-жа В.

105. Ако властите бяха извършили правилна оценка на риска, по-специално на 17 август 2017 г., вероятно щяха да преценят – въз основа на информацията, с която разполагат по това време – че г-н В., за когото се твърди, че има пистолет и многократно е проявявал признаци на гневно, насилствено и обсебващо отношение към г-жа В., може да представлява реален и непосредствен риск за живота ѝ, тъй като тези понятия трябва да се разбират в контекста на домашното насилие (виж *Курт*, цитирано по-горе, §§ 175-76, и за сравнение с *Ткелидзе*, цитирано по-горе, § 53). В крайна сметка, през февруари 2017 г. Софийският районен съд намира твърденията на г-жа В. относно инцидента на 13 февруари 2017 г. за достатъчно достоверни, за да издаде ЗНЗ в нейна полза в деня, следващ този, в който тя подава молба за образуване на производство (виж параграф 20 -21 по-горе). Въпреки че този съд не дава мотиви за своето решение, важното е, че съгласно българското законодателство такава заповед може да бъде издадена само ако съществуват индикации за пряк и непосредствен риск за живота или здравето на жертвата (виж параграф 50 по-горе). Може би по-важното е, че на 17 август 2017 г. г-жа В. убедително се оплаква, както чрез обаждане до националния номер за спешни случаи, така и чрез писмена жалба, подадена в местното полицейско управление, че г-н В. е нарушил условията на окончателната заповед за защита в нейна полза (виж параграфи 28 и 30-31 по-горе). Следователно властите е трябвало да оценят реалността и непосредствеността на риска за живота на г-жа В. Фактът, че не са го направили, изглежда се дължи, поне отчасти, на липсата на специфично обучение на съответните служители. Изглежда че служителите, на които са разпределени жалбите на г-жа В., не са били специално обучени да разпознават динамиката на домашното насилие, както се изисква съгласно практиката на Съда (виж *Курт*, цитирано по-горе, § 172).

(v) Дали властите са взели превантивни мерки, които са били адекватни предвид обстоятелствата

106. Единствените оперативни мерки, предприети за защита на г-жа В., са заповедите за защита – незабавна и окончателна, издадени в нейна полза (виж параграфи 21-23 по-горе). Но тези заповеди са останали без осезаем ефект. По отношение на първата не са били предприети никакви действия от полицейското управление, което отговаря за прилагането ѝ,

а втората очевидно дори не е била сведена на вниманието на полицията (виж параграфи 25-27 по-горе).

107. Ако бяха преценили правилно риска за живота на г-жа В., българските власти биха могли, в съответствие с правомощията, които са имали, да предприемат различни стъпки. Те биха могли, например:

(а) да се опитат, по силата на правомощията си по чл. 153, ал. 6 и чл. 213а, ал. 1 от оръжията, боеприпасите, взривните вещества и пиротехническите изделия от 2010 г., да изземат пистолета, който г-н В. все още е притежавал въпреки изтичането на съответното разрешение за огнестрелно оръжие преди повече от десет години и да му повдигнат обвинение по чл. 339, ал.1 от Наказателния кодекс за незаконно притежание на огнестрелно оръжие (виж параграфи 38 и 62-63 по-горе, и за сравнение с *Опуз*, цитирано по-горе, § 147, и *Котилайнен и други срещу Финландия*, № 62439/12, § 88, 17 септември 2020 г.). Тази стъпка е можело да бъде предприета още през ноември 2016 г., когато г-жа В. за първи път е сигнализирала полицията, че г-н В. има пистолет (виж параграфи 9 и 12 по-горе). Най-малкото е правдоподобно, че ако огнестрелното оръжие му е било отнето, на г-н В. е щяло да му бъде по-трудно да нанесе смъртоносни наранявания на г-жа В.;

(б) да задържат г-н В. на основание чл. 21, ал. 3 от Закона за защита срещу домашното насилие от 2005 г. за нарушаване на условията на заповедта за защита срещу него и да му повдигнат обвинения в тази връзка по чл. 296 § 1 от Наказателния кодекс (виж параграф 33, 51, 53 и 55 *in fine* по-горе), което би било правдоподобно развитие на действията на 17 и 18 август 2017 г.;

(в) да поставят г-жа В. под някаква форма на полицейска закрила съгласно чл. 4, ал. 2 от Закона от 2005 г., особено в светлината на нейните оплаквания на 17 и 18 август 2017 г. (виж параграф 56 по-горе).

108. Правителството не изтъква изрично или не представя доказателства, сочещи че през 2016-17 г. българските власти са се въздържали от тези или други мерки от загриженост да не нарушат правата на г-н В. по членове 5, 6 или 8 от Конвенцията или по член 1 от Протокол № 1 (виж *Курт*, цитирано по-горе, §§ 183-89), или поради недостиг на работна сила или ресурси. В тази връзка трябва да се отбележи, че последвалото вътрешно разследване препоръчва да бъдат предприети дисциплинарни действия срещу редица служители за липсата на усърдна работа по случая на г-жа В. (виж параграф 43 по-горе).

109. Предвид обстоятелствата по този случай, не е задача на Съда да казва какви мерки или комбинация от мерки е трябвало да бъдат предприети от българските власти, за да защитят г-жа В. от риска, който г-н В. е представлявал за живота ѝ. Достатъчно е да се отбележи, че, както е посочено по-горе, властите е трябвало да знаят най-късно на 17 август 2017 г., след обаждането на г-жа В. на номера за спешна помощ

и последвалата ѝ жалба в полицията, че този риск е реален и непосредствен, и че те не са предприели каквито и да било мерки от наличния каталог, по отношение на които, ако се прецени разумно, може да се очаква, че ще доведат до избягване на този риск. Няма и доказателства, че властите са се опитвали по някакъв начин да координират действията си в това отношение. Например, не изглежда, че Софийската районна прокуратура се е опитала незабавно да се свърже със столичната полиция, когато е получила жалбата, която г-жа В. е подала сутринта преди да бъде убита (виж параграф 34 по-горе). Правилната превантивна реакция често изисква координация между множество органи (виж *Курт*, цитирано по-горе, § 180).

110. В светлината на горното заключение – че българските власти са имали в арсенала си достатъчно инструменти да предприемат оперативни мерки, предназначени да противодействат на риска за живота на г-жа В. – е излишно да се изследва дали липсата в съответния момент на разпоредби, криминализиращи следенето или разпоредби, превръщащи заканите в контекста на домашно насилие, в квалифициращ признак и в престъпление, преследвано по общ ред (виж параграфи 65-69 по-горе, и за сравнение с *Бевакуа и С.*, § 82, и *Опуз*, § 145, и двете цитирани по-горе), също е била фактор за неприемането от страна на властите на такива мерки.

(vi) Заключение

111. Горните съображения водят до заключението, че е налице нарушение на член 2 от Конвенцията.

II. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 14 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

112. Освен това жалбоподателите повдигат оплакване по член 14 във връзка с член 2 от Конвенцията, че неспособността на властите да предприемат ефективни мерки с оглед предотвратяване на риска за живота на г-жа В. не е просто изолиран случай, който може да се обясни с фактори, специфични за нейния казус, а се дължи на факта, че тя е жена и на толериране по принцип от страна на властите на насилието срещу жени.

113. Член 14 от Конвенцията гласи:

“Упражняването на правата и свободите, изложени в тази Конвенция, следва да бъде осигурено без всякаква дискриминация, основана на пол, раса, цвят на кожата, език, религия, политически и други убеждения, национален или социален произход, принадлежност към национално малцинство, имущество, рождение или друг някакъв признак.”

А. Становища на страните

1. Жалбоподателките

114. Жалбоподателките твърдят, че властите не са предприели стъпки за защита на живота на г-жа В. поради тяхната обща неспособност правилно да направят преценка и да противодействат на домашното насилие в България.

115. Българското законодателство не защитавало в достатъчна степен срещу подобно насилие. Органите на прокуратурата не водили статистика за подобни престъпления, нито колко пъти полицията е информирала прокуратурата за неизпълнение на заповед за защита. Годишната програма за предотвратяване на домашното насилие за 2017 г. е приета едва в началото на 2018 г. През 2018 г. Конституционният съд постановил решение, с което предотвратил ратификацията на Истанбулската конвенция. Измененията в Наказателния кодекс от 2019 г. били недостатъчни, по-специално по отношение на превантивните мерки, а също и защото криминализирал домашното насилие само ако то е системно. Начинът, по който тези изменения били дебатирани от законодателя, предполагал, че те са просто фасада. Няколко скорошни изказвания на международни наблюдатели (виж параграфи 75-77 по-горе) и липсата на подходяща статистика за правоприлагането сочели, че насилието, основано на пола, и начинът, по който полицията и съдебната власт реагират на него, оставали проблем.

116. Това се доказвало и от неспособността на съда, осъдил г-н В., да вземе предвид домашното насилие, което е упражнил, заплахите му към г-жа В., нарушаването на условията на заповедта за защита и др., както и по-общо несъбирането на доказателства относно дискриминационните мотиви за неговото поведение и недостатъчно проучване на този аспект на делото. Квалифицирането на по-ранните заплахи на г-н В. като престъпление, преследвано по тъжба на пострадалия, а не като закана с убийство, подлежащи на преследване по общия ред, било допълнително доказателство за толерирането от страна на властите на насилието над съпруги от техните съпрузи. Режимът за изтърпяване на наказанието, определен на г-н В. от Върховния касационен съд, също показвал, че съдилищата не смятат домашното насилие за особено опасно. Същото сочело и по-ранното бездействие на властите спрямо оплакванията на г-жа В., което разкривало недостатъчната им ангажираност в борбата с домашното насилие и дискриминационното им отношение към жертвите му.

2. Правителството

117. Правителството моли Съда да не разглежда жалбата.

118. Алтернативно твърди, че фактите не разкриват дискриминация, основана на пола. Поддържа, реферирайки по-специално към няколко скорошни инициативи и проекти, че властите са положили сериозни усилия за подобряване на механизмите за предотвратяване, разследване, преследване и наказване на насилието, основано на пола, и за подкрепа на жертвите му. Законодателството, действащо преди убийството на г-жа В., също било адекватно. Поддържането на статистически данни в това отношение било проблем, но това било така и в други държави и разкривало значителни предизвикателства. Статистическите данни, предоставени от жалбоподателите, повдигали въпроси и не демонстрирали, че в относително сходни ситуации мъжете са третирани по-благоприятно или че законите, защитаващи жените от насилие, не се прилагат правилно. Освен това имало основания да се подозира, че домашното насилие над мъже в България, е подценено.

119. Настоящият казус бил много различен от тези по делата срещу Турция, Литва, Република Молдова и Италия, в които Съдът установява култура на безнаказаност и официална толерантност към насилието срещу жени. Дори и все още да съществували следи от такава култура в България, тя засягала маргинализираните социални групи, а не тази, към която принадлежала г-жа В., добре образована и независима жена. Отказите за образуване на наказателно производство в отговор на нейните оплаквания за предишните инциденти не разкривали дискриминационно отношение. Заслужавало да се отбележи също, че г-н В. не се е опитал да се свърже с нея между издаването на заповедта за незабавна защита и окончателната заповед срещу него, и инцидента на 17 август 2017 г. Недостатъците, констатирани от последвалото вътрешно разследване, не били в такъв мащаб, че да разкриват официална толерантност, позволила деянието на г-н В. Впоследствие властите го наказали по подходящ начин.

В. Оценката на Съда

1. Дали е необходимо отделно разглеждане на това оплакване

120. Това оплакване и това по чл. 2 от Конвенцията, взети поотделно, са различни. Вярно е, че всяко в основата си е свързано с твърдяното непредприемане от стана на властите на достатъчни мерки за защита живота на г-жа В. Но настоящото оплакване се основава на по-широко твърдение: че несправянето с казуса не било изолиран случай, а се дължало на общата нагласа на българските власти в подобни казуси. Следователно то не се обхващало от жалбата по член 2, разгледана самостоятелно, и трябвало да бъде разгледано отделно (виж, за подобен подход, *Опуз*, цитирано по-горе, §§ 183-202; *Талтис*, цитирано по-горе, §§ 140-49; и *Мунтеану срещу Република Молдова*, № 34168/11, §§ 76 и 80-83, 26 май 2020 г.).

2. Допустимост

121. Жалбата не е явно необоснована или недопустима на друго основание. Следователно тя трябва да бъде обявена за допустима.

3. По същество

(а) Общи принципи

122. Съответните принципи, за първи път формулирани в *Опуз* (цитирано по-горе, §§ 184-91), са изчерпателно изложени по делото *Володина срещу Русия* (№ 41261/17, §§ 109-14, 9 юли 2019 г.). Те могат да бъдат обобщени по следния начин:

(а) Разликата в третирането на лица в аналогични или относително сходни ситуации е дискриминационна, ако няма обективно и разумно обяснение;

(б) Обща политика, която оказва непропорционално вредно въздействие върху дадена група, може да бъде дискриминационна, дори ако не е конкретно насочена към тази група и няма дискриминационно намерение. Дискриминацията може да е резултат и от *фактическа* ситуация;

(с) Насилието срещу жени, включително домашното насилие, е форма на дискриминация срещу жените. Незащитаването на жените от такова насилие от страна на държавата, независимо дали разкрива умисъл, нарушава правото им на равна защита от закона;

(d) Разликата в третирането, насочена към осигуряване на материално равенство между половете, може да бъде оправдана и дори необходима;

(е) След като жалбоподателят е обосновал разлика в третирането, държавата-ответник трябва да обоснове, че тази разлика е била оправдана. Ако се установи, че домашното насилие засяга жените непропорционално, тежестта се прехвърля върху държава, която трябва да аргументира какви коригиращи мерки е предприела, за да компенсира неблагоприятното положение, свързано с пола;

(f) *Prima facie* доказателства, които, в такива случаи, могат да прехвърлят тежестта на доказване върху държавата-ответник, не са предварително определени по вид и могат да варират. Такива доказателства биха могли да бъдат доклади на неправителствени организации или международни наблюдатели като CEDAW или статистически данни от властите или академичните институции, които показват, че (i) домашното насилие засяга предимно жени, и че (ii) общото отношение на властите – проявяващо се например в начина, по който жените биват третирани в полицейските управления, когато съобщават за домашно насилие, или в съдебната пасивност при предоставянето на ефективна защита на жените, които са жертви на такова – създава климат, благоприятстващ такова насилие; и

(g) Ако се установи, че съществува широкомащабно структурно предубеждение, не е необходимо жалбоподателят да доказва, че жертвата също е била обект на индивидуално такова. Ако обаче, обратно, няма достатъчно доказателства за дискриминационния характер на законодателството или официалните практики, или за техните дискриминационни ефекти, ще трябва да се докаже предубеждение от страна на длъжностните лица по случая на жертвата, за да установи дискриминация. При липса на доказателства, фактът, че не са приложени всички санкции или мерки, постановени или препоръчани в индивидуалния казус на жертвата, сам по себе си не разкрива дискриминационно намерение въз основа на пола.

(b) Приложение на тези принципи

123. От горните принципи следва, че първата точка, за да бъде взето решение по това оплакване, е дали в този случай има *prima facie* доказателства от вида, описан в параграф 122 (f) по-горе.

124. Едва ли има съмнение, че домашното насилие в България засяга предимно жени; така е във всички държави-членки на Съвета на Европа (виж *Опуз*, § 132, и *Володина*, § 71, двете цитирани по-горе). Въпреки това не са представени доказателства, които да подсказват, че българските власти се опитват да разубедят жените, пострадали от такова насилие, да не подават оплаквания, или че съдилищата систематично забавят издаването на заповеди за защита (разграничи *Опуз*, цитирано по-горе, §§ 195-96).

125. Вярно е, че тези органи не събират и не поддържат изчерпателни статистически данни за начина, по който правоприлагащите органи разглеждат случаи на домашно насилие (виж параграф 52 по-горе). Това е сериозен пропуск, във връзка с който и CEDAW, и специалният докладчик на ООН за насилието срещу жените, и комисарят по правата на човека на Съвета на Европа изразяват загриженост и дават препоръки (виж параграфи 75-77 по-горе).

126. Предвид липсата на добра официална статистика, не може да се очаква от жалбоподателките сами да осигурят такива данни. Въпреки това те са се опитали да подкрепят твърдението си със статистически данни, но статистическите данни, които са представили, сами по себе си не са достатъчни, за да потвърдят тяхното твърдение. Не е ясно как данните за броя на делата и наказателните производства по чл. 296, ал. 1 от българския Наказателен кодекс (виж параграф 54 по-горе) за София и областта през 2017-19 г., могат да установят това твърдение. Освен това тези данни обхващат само две области в страната. Не може да бъде направен и извод за обща пасивност от страна на властите на база на данните за броя на заповедите за защита, които съдилищата са изпратили на полицията за изпълнение през 2017-20 г. (виж параграф 52 по-горе). Непълните статистически данни не могат да послужат за добра

основа за генералното заключение, за което претендират жалбоподателките (за сравнение *А. срещу Хърватия*, № 55164/08, § 103, 14 октомври 2010 г.).

127. При липсата на изчерпателна статистика обаче пред жалбоподателките е открита възможността да се опитат да докажат с други *prima facie* доказателства твърдението си, че българските власти са имали съответната обща нагласа в такива случаи. Такива доказателства биха могли да имат различни форми (виж параграф 122 (f) по-горе). При това обаче, и въпреки че си дава сметка колко е трудно подобно начинание, Съдът не е убеден, че доказателствата, които жалбоподателките навеждат в случая, са достатъчни в това отношение.

128. Трите международни доклада, на които се позовават, призовават българските власти да се борят с всякаква дискриминация срещу жените в правоприлагането и съдебната система и изразяват загриженост в това отношение. Но в тези доклади не се посочва, че полицията или други органи последователно омаловажават или не желаят да се занимават с подобни случаи, нито цитират конкретни данни по въпроса (виж параграфи 75-77 по-горе, за сравнение *А. срещу Хърватия*, § 97, и за разлика *Опуз*, §§ 94-97 и 99-104, двете цитирани по-горе). Такива доклади могат да имат доказателствена тежест в производството пред Съда само доколкото съдържат конкретна информация за първичните факти, които се разглеждат, или контекстуални факти, които могат да послужат като основа за изводи относно тези първични факти (виж *Мерабишвили срещу Грузия* [ГК], № 72508/13, § 317, 28 ноември 2017 г.).

129. Не може също така да се каже, че – за разлика от ситуацията, например, в Русия – към съответния момент българското законодателство генерално се е провалило в опита си да противодейства на домашното насилие (разграничи от *Володина*, цитирано по-горе, §§ 128 и 132), или че, като цяло, то поставя неоправдани пречки пред жените, които искат да се оплачат от такова насилие (за разлика в *М.Г. срещу Турция*, № 646/10, § 117, 22 март 2016 г.). Както е отбелязано в параграф 107 по-горе, в настоящия случай, законът е давал на властите достатъчно инструменти, за да предприемат мерки за защита на г-жа В. Не е задача на Съда да разглежда тук дали промените в българското наказателно законодателство, въведени около година и половина след въпросните събития в това дело, са формулирани по начин, който не успява да осигури достатъчна защита на жертвите на домашно насилие. Съгласно практиката на Съда, в производства, образувани по индивидуална жалба, неговата задача не е да направи абстрактна оценка на вътрешното право, а да установи дали начинът, по който то е било приложено спрямо жалбоподателя, е довел до нарушение на Конвенцията (виж, наред с много други власти, *срещу Обединеното кралство*, 21 февруари 1975 г., § 39 *in fine*, Серия А № 18; *Фон Хановер*

срещу Германия (№ 2) [ГК], № 40660/08 и № 60641/08, § 116, ECHR 2012; и *Перинчек срещу Швейцария* [ГК], № 27510/08, § 136, ECHR 2015 (извлечения)).

130. Що се отнася до нератифицирането на Истанбулската конвенция, Съдът има предвид значението на тази конвенция за повишаване на стандарта в областта на защитата на жените от домашно насилие и по този начин също за постигането на *de iure* и *de facto* равенство между жените и мъжете. Следователно отказът да се ратифицира Истанбулската конвенция може да се разглежда като липса на достатъчно зачитане на необходимостта да се осигури на жените ефективна защита срещу домашно насилие. В случая обаче Съдът не е готов да си направи изводи от отказа на България през 2018 г. да ратифицира Конвенцията. Първо, този отказ се случва около седем месеца след убийството на г-жа В. (виж параграф 71 по-горе). Второ, отказът – както може да се види от мотивите към решението на българския Конституционен съд от юли 2018 г., което разглежда въпроса за съответствието на тази Конвенция с българската Конституция (виж параграф 73 по-горе) – се основава на съображения, които Съдът намира за несвързани с нежеланието да се осигури подходяща правна защита на жените срещу домашно насилие. Във всеки случай, не е работа на Съда, чиято единствена задача съгласно член 19 от Конвенцията е „да гарантира спазването на ангажиментите, поети от високо договарящите страни по Конвенцията и Протоколите към нея“, и чиято юрисдикция се разширява само чрез член 32 § 1, да решава „въпроси, свързани с тълкуването и прилагането на Конвенцията и Протоколите към нея“, да се произнася пряко или косвено дали една договаряща държава трябва да ратифицира международен договор, което е изключително политическо решение (виж параграф 74 по-горе, и за сравнение, *mutatis mutandis*, *Перинчек*, цитирано по-горе, §§ 101-02).

131. В светлината на гореизложеното, Съдът не е убеден, че жалбоподателките са успели да представят *prima facie* случай на обща и дискриминационна пасивност от страна на българските власти по отношение на домашното насилие спрямо жени.

132. Следователно трябва да се установи дали има някакво доказателство, че държавните служители, занимаващи се конкретно със случая на г-жа В. са демонстрирали предубеждения спрямо жени (виж параграф 122 (g) по-горе).

133. Няма доказателства, че някой от полицейските служители или други длъжностни лица, участващи в разглеждането на жалбите на г-жа В. срещу г-н В., се е опитал да я разубеди да използва средства или да потърси защита срещу него, или че по друг начин са се опитвали да възпрепятстват усилията ѝ в това отношение или омаловажават сериозността на заплахата от г-н В. (сравни с *А. срещу Хърватия*,

цитирано по-горе, § 97, и отграничи от *Еремия срещу Република Молдова*, № 3564/11, § 87, 28 май 2013 г., и *Мунтеану*, цитирано по-горе, § 81), или че са показали, че считат, че г-жа В. сама е виновна за ситуацията, в която е попаднала (отграничи от *Балшан срещу Румъния*, № 49645/09, § 81, 23 май 2017 г., и *Мунтеану*, цитирано по-горе, § 81 *in fine*). Напротив, на Софийският районен съд е отнело само един ден, за да издаде заповедта за незабавна защита, която г-жа В. поискала, а впоследствие издава окончателната заповед срещу г-н В. за по-малко от четири месеца (виж параграфи 20-22 по-горе). Вярно е, че столичната полиция е останала пасивна пред многократните жалби на г-жа В. относно заплашителното поведение на г-н В. и че не е предприела нищо в отговор на получената заповед за незабавна защита. Но тази пасивност, макар и укорима и в нарушение на член 2 от Конвенцията (виж параграфи 91-111 по-горе), не може сама по себе си да се разглежда като разкриваща дискриминационно отношение от страна на властите (виж параграф 122 (g) по-горе).

134. Не може да се каже, също това, че отговорът на съдебната система на убийството на г-жа В. демонстрира снизходително отношение към домашното насилие. Вярно е, че не са повдигнати обвинения срещу г-н В. за това, че е нарушил условията на заповедта за защита в полза на г-жа В. Той обаче е съден за квалифицирано убийство и незаконно притежание на огнестрелно оръжие (виж параграф 37 по-горе), а българските съдилища са разгледали делото срещу него доста бързо, като им е отнело общо около година и два месеца, за да го приключат (виж параграфи 36-41 по-горе). Постановили са ефективна присъда от тринадесет години и четири месеца „лишаване от свобода“, която едва ли може да се разглежда като неоправдано снизходителна (за разлика, *mutatis mutandis*, *Николова и Величкова срещу България*, № 7888/03, § 63, 20 декември 2007 г.), и приемат поведението му спрямо г-жа В. през месеците преди убийството ѝ като отегчаващо обстоятелство (виж параграфи 39-40 по-горе). Не е работа на Съда да оспорва тежестта, която съдилищата придават на този фактор при определяне на присъдата на г-н В. Съдът също така не е готов да си направи каквито и да било изводи от решението на Върховния касационен съд на България, че г-н В. трябва да започне да изтърпява наказанието си при режим по-лек от определения от по-долустоящите съдилища (виж параграф 41 по-горе).

135. Фактът, че полицията е извършила вътрешно разследване след смъртта на г-жа В. и че след това са били предприети дисциплинарни действия спрямо служители, за които е установено, че не са изпълнили задълженията си в нейния случай (виж параграфи 42-43 по-горе), също сочи, че българските власти не са гледали на въпроса с безразличие – въпреки че по-подробна информация за наложените наказания на съответните лица би хвърлила повече светлина по този въпрос.

136. Горните съображения, преценени в своята съвкупност, водят до заключението, че при обстоятелствата по настоящия случай не е налице нарушение на член 14 от Конвенцията във връзка с член 2.

III. ПРИЛАГАНЕ НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

137. Член 41 от Конвенцията гласи:

“Ако Съдът установи нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.”

A. Вреди

138. Жалбоподателките претендират по 20 000 евро (EUR) всяка за неимуществени вреди, за които се твърди, че са резултат от нарушенията на членове 2 и 14 от Конвенцията.

139. Правителството твърди, че претенциите са прекомерни и моли Съда да определи обезщетение, сравнимо с такова по предходни, сходни дела.

140. Като взе предвид естеството на нарушението на член 2 от Конвенцията и произнасяйки се по справедливост, както изисква член 41, Съдът присъжда на трите жалбоподателки общо 24 000 евро, плюс всички данъци, които могат да бъдат начислени, по отношение на мъките и страданията, които трябва да са претърпели вследствие неизпълнението на задълженията от страна на властите да защитят живота на тяхната, съответно, дъщеря и майка.

B. Разходи и разноски

141. Жалбоподателките молят да им бъдат възстановени 5900 евро, представляващи възнаграждение за петдесет и девет часа работа от техния адвокат в производството пред Съда, при 100 евро на час, както и 25,20 български лева, заплатени от него за пощенски разходи. Те молят всички присъдени по този раздел суми да бъдат изплатени на Българския хелзинкски комитет, където работи техният адвокат. В подкрепа на претенцията си представят два договора за предоставяне на правни услуги между тях и този комитет (последният заменящ първият), хонорарна сметка и касови бележки за пощенски разходи.

142. Правителството оспорва броя часове, сочейки че са прекомерни. По-нататък отбелязва, че пощенските разходи, платени във връзка с делото, вече са били покрити от адвокатските възнаграждения, начислени на жалбоподателите.

143. Съгласно установената практика на Съда жалбоподателите имат право на възстановяване на своите разходи и разноски само

доколкото е доказано, че те са били действителни и необходими и са разумни по отношение на размера им.

144. По делото не се твърди, че ставката, начислена от адвоката на жалбоподателките за работата му в производството пред Съда, е била прекомерна. Тя е била същата като начислената и приета за разумна по две скорошни дела срещу България (виж *Будинова и Чапразов срещу България*, № 12567/13, §§ 104 и 108, 16 февруари 2021 г., и *Бехар и Гутман срещу България*, № 29335/13, §§ 115 и 120, 16 февруари 2021 г.). Следователно може да се разглежда като разумна. За разлика от това, в светлината на степента на сложност на въпросите, повдигнати от делото, броят на претендираните часове изглежда донякъде прекомерен. Ето защо на жалбоподателите ще бъдат присъдени за адвокатско възнаграждение 4 500 евро, плюс всички данъци, които може да бъдат начислени върху тази сума.

145. Що се отнася до пощенските разходи, платени във връзка с производството пред Съда, те по принцип подлежат на възстановяване съгласно член 41 от Конвенцията (виж *Ханджийски срещу България*, № 10783/14, § 74, 6 април 2021 г., с допълнителни препратки). Всъщност, съгласно условията на договора между жалбоподателките и Българския хелзинкски комитет, те са длъжни да заплатят не само възнаграждение за юридическата работа по делото, но и всички пощенски разходи за кореспонденция със Съда. От това следва, че претендираните пощенски разходи, които се равняват на 12,88 евро, трябва да бъдат присъдени изцяло. Към тях се включва и всеки данък, който може да бъде начислен на жалбоподателките.

146. По искане на жалбоподателките и двете суми, присъдени по този раздел, които възлизат на общо 4 512,88 евро, плюс всички данъци, които могат да им бъдат начислени, следва да бъдат изплатени по банковата сметка на Българския хелзинкски комитет, където работи техният адвокат.

С. Лихва за забава

147. Съдът счита за подходящо лихвата за забава да се основава на пределната лихва по заеми на Европейската централна банка, завишена с три пункта.

ПОРАДИ ТЕЗИ ПРИЧИНИ СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО,

1. *Обявява* жалбата за допустима;
2. *Приема*, че е налице нарушение на член 2 от Конвенцията;

РЕШЕНИЕ „У И ДРУГИ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ“

3. *Приема*, че няма нарушение на член 14 от Конвенцията във връзка с член 2;
4. *Приема*
  - (а) че държавата-ответник трябва да заплати общо на трите жалбоподателки в срок от три месеца от датата, на която решението стане окончателно в съответствие с член 44 § 2 от Конвенцията, следните суми, които да бъдат преобразувани във валутата на държавата-ответник по курса, приложим към датата на окончателното плащане:
    - (i) 24 000 евро (двадесет и четири хиляди евро), плюс всички данъци, които могат да бъдат начислени, за неимуществени вреди;
    - (ii) 4 512,88 евро (четири хиляди петстотин и дванадесет евро осемдесет и осем цента), плюс всички данъци, които могат да бъдат начислени на жалбоподателките, за разходи и разноси, които да бъдат платени по банковата сметка на Българския хелзинкски комитет;
  - (б) че от изтичането на гореспоменатите три месеца до изплащането на горните суми се дължи проста лихва в размер, равен на пределния лихвен процент по заеми на Европейската централна банка през периода на просрочие плюс три процентни пункта;
5. *Отхвърля* останалата част от исканията на жалбоподателките за справедливо обезщетение.

Изготвено на английски език и обявено в писмена форма на 22 март 2022 г. съгласно Правило 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Илсе Фрайвирт
Заместник секретар

Тим Ейке
Председател